

DOMINICA XVI. POST PENTECOSTEN.

EVANGELIUM. Luc, XIV.

In illo tempore, cum intraret Jesus in domum cujusdam principis Pharisæorum sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Et respondens Jesus dixit ad legisperitos et Pharisæos, dicens: Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse vero apprehensum sanavit eum, ac dimisit. Et respondens ad illos dixit: Cujus vestrum asinus aut bos in puteum cadet, et non continuo extrahet illum die sabbati? Et non poterant ad hæc respondere illi. Dicebat autem et ad invitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit invitatus ab illo; et veniens is qui te illum vocavit, dicat tibi: Da huic locum, et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere. Sed cum vocatus fueris, recumbe in novissimo loco, ut cum venerit qui te invitavit, dicat tibi: Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus; quia omnis qui se exaltat, humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur.

CONCIONES.

- I. Cur homines, non angeli post lapsum reparati.
- II. Festi dies cur sedulo observandi, argumenta.
- III. Dierum festivorum profanatio reprehenditur.
- IV. Avaritiæ hydropisis vitanda.
- V. Remedia ebrietatis.
- VI. Modus esse debeant convivia Christianorum.
- VII. Modus corrigendi proximum.
- VIII. Documenta.
- IX. Mysteria.

CONCIONES AUCTARIUM.

- I. Quomodo observandi dies festivi.
- II. Quid faciendum diebus dominicis.
- III. Ebrietatis usquequaque mala et stulta.
- IV. Cogitationes malæ ad inquisitionem trahantur.
- V. Ratio comparandi sibi humilitatem.

CONCIO I.

DE CUR HOMINES, NON ANGELI POST LAPSUM REPARATI.

Quia nos voluntate aliena lapsi simus, non angeli. — II. Quia homo fraude superioris naturæ cecidit, non angeli. — III. Quia vires homines valde læsæ, non ita dæmonis. — IV. Quia hominis lapsi miseria major quam angeli. — V. Quia universa propter hominem creata. — VI. Quia sic misericors Deus libere voluit.

THEMA.

Cujus vestrum bos aut asinus in puteum cadet, et non continuo extrahet eum? Luc. XIV.

Fidelis sermo et omni acceptione dignus, habuit Dominus, cum dixit: *Cujus vestrum bos aut asinus in puteum cadet, et non continuo extrahet eum?* Hæc enim verba ostendunt, noluisse Deum

genus humanum relinquere in puteo damnationis, in quem incidit, sed educere voluisse; siquidem bos aut asinus educitur a domino suo. At si hoc ita est, quærat forte aliquis, quare non etiam angelos in profundum abyssi puteum e cælo lapsos similiter extraxerit? Quanto enim nobilior creatura est angelus, quam homo, tanto magis ipse videbatur eripiendus. Unus angelus si natura spectetur, æquipollet infinitis hominibus; cujus signum est, quod infiniti homines, infinito temporis tractu non possent sibi tantam comparare sapientiam, potentiam, pulchritudinem, etc. quanta est vel in uno angelo. Deinde, omnes totius mundi exercitus et tota generis humani multitudo omnibus suis armis instructa, non posset vel uni angelo resistere, aut ejus vim sustinere. Cur ergo naturæ tam

eximiæ nulla est habita ratio? Difficilis et recondita quæstio, cui quidem respondendum duxi, sed non nisi ex ss. patrum placitis.

I. Quia genus humanum, exceptis duobus primis hominibus, voluntate aliena absque proprio consensu lapsum est: angeli suo judicio, suo arbitrio et propriæ voluntatis electione peccarunt. Ita S. Greg. lib. IV. mor. c. X. *Angelus, ait, sua malitia cecidit, hominem vero aliena prostravit.* Nascimur nos filii iræ, propter culpam parentum: angeli tales facti sunt suapte culpa. Quemadmodum ergo longe magis commiseratione et gratia digni sunt liberi, qui propter aliquod parentum delictum exules vel infames facti sunt, quam ii, qui ob propria delicta tales fieri meruerunt: ita potius homines, quam angeli miserandi et reparandi erant. Ac licet etiam plerique homines suis peccatis propriis infernum meruisse et morituros sciverit Deus, scivit tamen et hoc, quod lapsus primorum parentum radix et origo peccatorum illorum fuerit, dum sublata justitia originali homo sibi ipsi relictus, et suæ rebelli concupiscentiæ traditus, difficulter admodum cavere peccata poterat, atque adeo ob alienam culpam positus est in glaciem quasi, ubi labi proclive, stare difficile erat. Quando igitur justitia divina eo pertingere potuit, ut propter unius et alterius peccatum cæteros omnes mortales plecteret: cur non eo pertingat etiam Dei misericordia, ut per alterius merita redimeret eosdem? Si æquum fuit ut alterius culpa nos damnaret, cur nos alterius virtus et sanctitas non debebat liberare? Annon misericordia superexaltat, et excedit judicium seu justitiam ejus? An homo talis a Deo factus est, ut magis mali quam boni capax esset? Tollitur hic querela illa, quam quis afferre posset dicendo: Quid commerui in ventre matris, ut nascerer in peccato, et si ita moriar, a regno Dei excludar? Respondetur enim: Quid fecisti tu in baptismo, ut per eum justificareris? *Gratis venumdati estis*, inquit Isa. cap. LII. *et sine argento redimemini.*

II. Ex eodem Sancto Gregorio, lib. IV. moral. cap. IX. quia homo fraude, suasionem et impulsu naturæ superioris, diaboli videlicet, in culpam prolapsus est; angelus non item, sed sponte et ultro. Et quamvis superiores forte induxerint inferiores, videbant tamen isti alios suos socios pestifere suasioni resistentes, quorum exemplo confirmari in bono debebant; id quod de homine dici nequit: non enim habuerunt primi parentes, quorum exemplo confirmari persisterent in gratia. Jam vero condolentia digni sunt, qui ad malum impelluntur, non item qui

sponte currunt. Qui ad lapsus impulsus est, æquum esse videtur, ut etiam sublevetur; et qui habuit tentatores ad malum incitantes, habet etiam ad bonum retrahentes. Si habuit homo, qui sibi pedes objecit, ut caderet; cur non habeat etiam, qui manum porrigat ut sublevetur? Unde S. Bern. serm. I. de adventu ait: « Hominem supplantavit alia malitia: ideoque prodesse ei potest charitas aliena. Ita, Domine, obsecro, complaceat tibi ut eruas me, quoniam ego infirmus sum; quoniam de terra mea furtim sublatus sum et hic innocens in lacum missus sum; non penitus quidem innocens: sed quantum ad eum, qui me seduxit, innocens aliquatenus. » Hæc Bern. Accedit quod diabolus hominem tentarit et seduxerit, inflammatus odio Dei, ut ita opus ejus eximium perderet et everteret, ne Deus finem propter quem creaverat hominem, consequeretur. An nullo modo decebat ut dæmon gloriaretur, se Dei opus et consilium pervertisse? Itaque conveniebat ut Deus quod sibi proposuit, ad optatum finem perduceret, imo et perfectius faceret; quod fecit hominem assumendo et redimendo, atque ita de maligno hoste triumpharet? *Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius; et ipsa (vel ipsum) conteret caput tuum*, Gen. III.

III. Quia vires intellectus voluntatis in homine valde sunt læsæ et debilitatæ: fortes contra liberæ et solutæ in angelis. Homines carni alligati sunt tamquam gravi pondere, quod deorsum eos trahit ad ea quæ carnis sunt: ideoque quia notitiam habent obscuram et affectum passionibus obsitum, ut plurimum ex passione et ignorantia peccant, juxta id apostoli Jacobi: *Unusquisque tentatur a concupiscentia sua abstractus et illectus.* Angeli vero quia simplices creaturæ sunt et a carne liberæ, perfectissimam cognitionem habent et solutum animi impetum. Hinc Job debilitatem suam deplorans, cap. X. *Memento, quod sicut lutum feceris me*, inquit. Quis autem nescit, parietes e luto factos facile corruere? Hoc enim insinuare videtur Dominus in hodierno evangelio, cum ait: *Cujus vestrum bos aut asinus, etc.* Homo enim post lapsum, quid erat nisi bos ineptus et asinus indocilis, qui facile in puteum cadit? Audi Gregor. lib. IV. moral. c. IX. « Duas, inquit, creaturas ad intelligendum se fecerat Deus, angelicam et humanam, sed una tegmen carnis habuit, alia vero nihil infirmum de carne gestavit: misertus ergo creator ut redimeret, illam ad se debuit reducere, quam in perpetratione culpæ ex infirmitate aliquid constat habuisse. Et eo amplius debuit apostatam angelum repellere, quo cum a persistendi fortitudine

corrui, nihil infirmum ex carne gestavit, etc.» Et ideo homini longa via et prolixum tempus merendi constitutum est, angelo brevissimum.

Hinc etiam fit ut angeli suis decretis pertinacissime adhæreant; homines non item, sed facile mutantur et mutant sua proposita. Ideo angeli mali propter conceptam suam superbiam (dato etiam ampliori vitæ termino) difficile ad retractionem ejus et pœnitentiam converti poterant; uti etiam patet in hominibus, qui magno sunt ingenio et scientia, ubi enim semel errarunt pertinaciter, in errore persistunt, ne errasse videantur. Unde S. Bern. serm. prædicto ait: «Novi in affectum malitiæ et nequitiae transisse angelos desertores, nec ex ignorantia aliqua seu infirmitate peccasse; ideoque perire necesse est, pœnitere nolentes:» et mox: «Nempe novis superbiam Moab, quod superbus est valde: et superbia ejus pœnitentiæ remedium non admittit, ac per hoc nec veniæ:» et post pauca: «Perseverare in malo diabolicum est: et digni sunt perire cum illo, quicumque in similitudinem ejus permanent in peccato.» Legimus cacodæmonem Macario dixisse: «Vinco te jejuniis, quia nunquam comedo; vinco te vigiliis, quia nunquam dormio; vinco te castitate, quia nunquam utor concubitu; sola humilitate vincor, quia humilis esse nequeo.» Cæterum homo quia tam intelligentis et sublimis naturæ non est, facile mutari et flecti ad pœnitentiam potest, ideoque venia dignior est.

IV. Quia hominis lapsi miseria major erat, adeoque magis miserabilis. Primo, quia natura ejus vilior et abjectior. Misericordiæ autem est inclinare, ubi major abjectio: *Deposuit enim potentes de sede et exaltavit humiles.* Angelorum natura uti sublimior erat, ita majora a Deo acceperat beneficia, ideoque eorum lapsus tanto erat gravior. Unde scribit August. tract. CX. in Joan. «Cur non intelligimus quod tanto damabilius illorum judicata sit culpa, quanto erat natura sublimior? Tanto enim minus, quam nos peccare debuerunt, quanto meliores nobis fuerunt.»

Secundo, quia humanum genus totum periisset, nisi Deus succurrisset; non item cætus angelici. Audi Augustinum, in enchiridio, c. XXVIII. «Placuit, inquit, universalitatis creatori atque moderatori Deo: ut quoniam non tota multitudo angelorum Deum deserendo perierat, ea quæ perierat in perpetua perditione remaneret: quæ autem cum Deo illa deserente peristerat, de sua certissime cognita semper futura felicitate secunda gauderet. Alia vero creatura rationalis, quæ in hominibus erat, quoniam

peccatis atque suppliciis et originalibus et propriis tota perierat: ex ejus parte reparata, quod angelicæ societati ruina illa diabolica minuerat, suppleretur. Hoc enim promissum est resurgentibus sanctis, quod erunt æquales angelis Dei.» Hæc August.

V. Quoniam res universi, inquit Theodoretus, lib. VI. de providentia divina, quæ sub sensum cadunt, propter homines creatæ sunt, ideo Deus non putavit hominem contemnendum, cujus gratia cuncta creavisset, etc. Non enim decere videbatur, ut universum et quæ in eo sunt, perpetuo servirent hosti creatoris sui.

VI. Verum enim vero, hæc omnia quæ attulimus, non prorsus rem evincunt, nec adeo æquam faciunt causam nostram, ut iniquum fuisset, si Deus vel angelos etiam redemisset, vel una cum ipsis humanum quoque genus perire permisisset. Quam enim injuriam homini fecisset, si similis culpæ reum simili pœna mulcasset? Vel quis ei dicere potuisset: *Cur ita facis?* Itaque genuina et ultimata causa nostræ redemptionis est mera et libera Dei misericordia, quam homini impertit, dæmoni non item, quia ita decrevit. Ambo servi peccaverant in Pharaonem, dominum suum, pistor et pincerna; ambo in ejus manu et vinculis erant. Et tamen dominus pincernum restituit pristinae dignitati ut propinaret sibi vinum: pistorem vero suspendit. Et quis propter hoc reprehendit Pharaonem? Scriptura causam diversi hujus judicii tacet, nec factum reprehendit, Genes. XL. Quis ergo reprehendat Deum?

Deinde, possent etiam angeli lapsi pro sua liberatione allegare. Primo, suam nobilitatem: quis enim dominus habens duos servos fugitivos, unum nobilem, alterum ignobilem, non potius requirat nobilem, quam ignobilem? Secundo, multitudinem lapsorum. Tertio, justitiæ divinæ rigorem, quia propter unicum mentale peccatum, illico mulctati sunt, cum tamen Deus homini toties peccanti et tamdiu in peccatis persistenti toties veniam det.

Quare imprimis immortales Deo debemus gratias, quod ejus misericordia inter justitiam divinam et peccata nostra sese interposuerit, nosque ab illa protexerit, quod non fecit angelis. Eramus ambo in eodem molendino, in eodem lecto, in eodem luto: nos assumpsit Deus, angelos reliquit: *Misericordia igitur Domini, quia non sumus consumpti*, Thren. III.

Deinde, metuamus imprimis peccata diabolica, cujusmodi est peccare ex certa malitia (cum scilicet nec infirmitas, nec ignorantia excusat) et perseverare pertinaciter in peccato: *Humanum enim est errare, at persistere in errore, non*

humanum, sed diabolicum est. Quare, auditores, si quis nostrum humana victus fragilitate labatur in puteum peccati, quia nimirum boves et asini sumus, imprudentia et infirma animalia: non ibi hæreamus, sed illico clamemus cum Davide: *Domine non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum.* Eonemur deinde emergere mediante pœnitentia. Quid non facerent dæmones, si ex illo suo puteo eluctari aliquando possent? Unus eorum dixit, teste Thoma Cantipratensi, lib. II. c. LVII. se paratum esse tormenta omnia, quibus damnati cruciantur, sive dæmones sive homines, in se unum congesta perpeti usque ad diem judicii. Alius apud Cæsarium, l. V. c. X. dixit, se paratum esse in columnam ferream ignitam, novaculis acutis undequaque armatam insilire, per eamque reperere sursum deorsum usque ad mundi finem. Nihil tale a nobis requiritur, suavetantum Christi jugum subeundum, leve onus pœnitentiæ ferendum est.

CONCIO II.

FESTI DIES CUR SEDULO OBSERVANDI: ARGUMENTA.

I. Præceptum Dei et Ecclesiæ: 1. Quia Deo debiti. 2. Quia ad animæ collectionem constituti. 3. Quia ad corporum quietem instituti. — II. Fructus et præmium: 1. Spiritualis lætitia. 2. Spes futuræ felicitatis. 3. Provisio bonorum spiritualium et corporalium. — III. Pœna transgressoribus imminens. 1. In bonis fortunæ. 2. In corpore. 3. In anima.

THEMA.

Et ipsi observabant eum. Luc. XIV.

Merito quis roget, cur Christus hydropicum die sabbati curaturus, hodierno in evangelio prius legisperitus interrogat: *Si licet sabbato curare?* Cur enim Filius Dei doctrinam aut potestatem accipiat ab hominibus? Quomodo ipsa Dei sapientia, ipseque legislator non sit legisperitus omnibus legisperitis? *Et si Dominus est Filius hominis, etiam sabbato,* ait ipse, Matth. XII. Nihilominus tamen, quia vidit se ab illis observari num in sabbato quid operaturus esset, voluit interrogare: *Si licet sabbati curare?* Et hoc ad instructionem nostram, ut dies festos sedulo observemus, et dubia in re, non ipsi nos consulamus, ne mentiatur iniquitas sibi, sed Ecclesiæ pastores et legis sacræ peritos, utrum et quid liceat illis diebus agere: idque ob eam maxime rationem quia multi sunt qui nos observant, quomodo sabbata nostra celebremus.

Observant nostri magistratus quibus præcepit apostolus, ad Philip. III. *Observate eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram:* observant hypocrytæ, Psal. XXVI. *Observabit peccator justum,* ut Pharisei Christum in hodierno evangelio: observant etiam dæmones, quorum uni dixit aliquando Deus, Job I. *Numquid considerasti servum meum Job?* observant angeli Dei: *Quoniam angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis,* Ps. XC. observat ipsemet Deus, cui Job, c. XIII. ait: *Observasti omnes semitas meas;* et David, Psal. XIII. *Dominus de cælo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens Deum.* Et cur hi omnes nos observant nisi ut studiosius Dei præcepta observemus, et inter alia sabbatum, de quo Deut. V. præcepit Deus: *Observa diem sabbati, ut sanctifices eum?* Non enim ut spectatores tantum nos observant; sed ut vel præmient, vel puniant: Deus ut legislator, angeli ut præceptores, magistratus ut divinæ justitiæ executores, hypocritæ ut censores, dæmones ut lictores et carnifices. Igitur ut hoc præceptum sedulo observemus, videndum nobis est, quam æquum id sit, quod ejus præmium, quæ pœna: hæc enim tria sunt, quæ movere unumquemque debent, ut legem sibi præscriptam observet.

I. Ad observandos dies festos movere nos debet præceptum Dei et Ecclesiæ. Deus quidem id serio nobis inculcavit, cum dixit, Exod. XX. *Memento ut diem sabbati, sanctifices,* q. d. ante omnia cura, seu, noli oblivisci. Qua formula inculcandi præceptum non utitur in aliis mandatis. Ecclesia vero similiter, quia sub peccato lethali nos obligat ad celebrationem dierum festivorum: et merito quidem ita serio tam a Deo quam Ecclesia præcipiuntur, meritoque observari debent.

Primo, quia Dei et ss. ejus gloriæ debentur. Dei quidem jure naturali et divino cultum hunc debemus, quo beneficiorum ejus memores simus. «Ei, inquit August. X. de civit. c. IV. beneficiorum jus solemnitatibus festis et diebus statutis dicamus sacramusque memoriam, ne volumine temporum ingrata subrepat oblivio.» Quid enim dominicus dies, nisi memoria creationis nostræ, et resurrectionis partim Domini nostri, partim nostrum omnium in futura felicitate? Quid cætera Christi festa, nisi memoria insignium ejusdem beneficiorum, nobis collatorum, ut nativitatis, circumcisionis, epiphaniæ, ascensionis, pentecostes, etc? Quid denique festa sanctorum, nisi memoria eorundem, qua partim ipsos ob præclarum eorum agonem honoramus, partim nobis ad imitandum vel saltem excitandum proponimus, partim vic-